

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft de mate van financiële robuustheid van de gemeente aan. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de middelen die beschikbaar zijn om de risico's financieel af te kunnen dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit) en de financieel gekwantificeerde risico's (de benodigde weerstandscapaciteit).

In de toelichting op de financiële positie in hoofdstuk 1 is aangegeven dat de risico's en de benodigde financiële middelen om deze op te kunnen vangen een belangrijk onderdeel vormen van de financiële positie. Daarnaast geeft de paragraaf inzicht in de omvang van de vrij besteedbare algemene reserve.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Lochem bestaat uit:

- a. Exploitatie (structurele bronnen) bestaande uit:
 - begrotingspost onvoorzien
 - onbenutte belastingcapaciteit
- b. Eigen vermogen (incidentele bron) bestaande uit:
 - algemene reserve

Weerstandscapaciteit begroting 2019	Bedrag
Onvoorzien	50.000
Onbenutte belastingcapaciteit*	6.202.000
Totaal structureel	6.252.000

* De onbenutte belastingcapaciteit, onderdeel OZB, heeft betrekking op de mogelijkheid de OZB tarieven te verhogen. Voor de berekening is als uitgangspunt de door het Rijk gehanteerde artikel 12 norm van 0,1905% van de WOZ waarde genomen (meicirculaire 2018). Het verschil tussen artikel 12 norm en de OZB tarieven die wij in 2019 en volgende jaren heffen is de onbenutte belastingcapaciteit. Doordat we bij de rioolheffing en de afvalstoffenheffing uitgaan van 100% kostendekking is daar geen sprake van onbenutte capaciteit.

Weerstandscapaciteit begroting 2019	Bedrag
Algemene reserve*	15.722.000
Totaal incidenteel	15.722.000

* De stand per 31 december 2022 is de werkelijke stand per 1 januari 2018 bijgewerkt met de raadsbesluiten met financiële gevolgen tot en met de raad van 3 september 2019 inclusief de Bestuursrapportage 2018 en de voorgestelde onttrekkingen Begroting 2019.

Risicomatrix

Vanuit het Control Dashboard wordt de volgende risicomatrix gegenereerd waarmee een overall inzicht in de risico's wordt verkregen.

Omvang risico

Enorm > 1.000.000	12	8 - 10			
Substantieel 250.000- 1.000.000	4 - 15 - 16	1 - 14	2 - 11	9	
Matig 100.000- 250.000		5		3 - 13	
Gering 50.000-100.000	7				
Minimaal 0-50.000					6
	Onwaarschijnlijk 0-20%	Mogelijk 20-40%	Aannemelijk 40-60%	Waarschijnlijk 60-80%	Zeer waarschijnlijk 80-100%

Kans risico

Toelichting structurele risico's

1	Omschrijving Risico	Toerekening uren investeringen en grondexploitaties Bij de voorbereiding en uitvoering van investeringen en grondexploitaties worden interne uren ingezet. Dit houdt in dat de voorgenomen investeringen inclusief de benodigde interne uren worden geraamd, waardoor er minder lasten op de reguliere begroting drukken. Voorwaardelijk is dat er continuïteit van projecten is. Vanwege de economische omstandigheden bestaat het risico dat er minder projecten in uitvoering worden genomen. In 2017 was dit het geval waarbij er een tekort is ontstaan van € 410.000. Bij de Kaderbrief 2019 is de taakstelling daarom verlaagd van € 755.000 naar € 675.000.
	Beheers- maatregel	Op basis van de tijdregistratie wordt periodiek gerapporteerd over de stand van zaken van deze interne uren. Met Circulus Berkel is overleg over het sturen op de taakstelling.
	Bruto bedrag	€ 675.000
	Kans	Mogelijk 20 – 40%
	Nettobedrag	€ 202.500

2	Omschrijving Risico	Onbenutte ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds In de meicirculaire Gemeentefonds 2018 heeft het rijk de systematiek met betrekking tot de verrekening van de ruimte binnen het BTW-compensatiefonds gewijzigd. De reden hiervoor is dat (de ruimte onder) het plafond BCF momenteel al vanaf januari (in de circulaire) wordt bevoorschot terwijl het geld pas later dat jaar door het Ministerie van Financiën bij de Miljoenennota in de begroting van het gemeentefonds beschikbaar wordt gesteld. De wijziging levert een structureel financieel nadeel op voor de gemeenten in de
---	------------------------	--

		begroting. Omdat er nu verrekening achteraf plaatsvindt valt een ingeschat voordeel weg. De provincie als toezichhouder staat gemeenten toe om onder voorwaarden het budgettaire voordeel weer op te nemen in de begroting. Wij hebben dit structureel toegepast in de Begroting 2019. Dit standpunt van de provincie is in eerste instantie van toepassing voor de begroting 2019 inclusief meerjarenraming. Het Ministerie van BZK komt naar verwachting in 2019 met meer duidelijkheid over hoe kan worden omgegaan met deze wijziging van systematiek.
	Beheersmaatregel	Wij nemen, conform het advies van de provincie, een behoedzame raming op in de begroting. Voor 2019 het volledige voordeel van € 794.000 en meerjarig daar 50% van, is afgerond € 400.000 structureel.
	Bruto bedrag	€ 400.000
	Kans	Aannemelijk 40 – 60%
	Nettobedrag	€ 200.000

3	Omschrijving Risico	Jeugdhulp Zorg in Natura In 2020 wijzigt het woonplaatsbeginsel. Om de impact van het Woonplaatsbeginsel te kunnen bepalen, is zowel inzicht in verschuivingen aan de budget- als aan de kostenkant noodzakelijk. Met het oog op het kunnen verwerken van wijzigingen in de inkoopcontracten, is het streven van de VNG om begin 2019 helderheid te kunnen bieden over de financiële effecten die de wijziging van het woonplaatsbeginsel met zich mee brengt.
	Beheersmaatregel	Na helderheid vanuit ministerie en VNG zal vanaf begin 2019 worden uitgewerkt wat de gevolgen zijn van deze verandering. Inhoudelijk wordt geanalyseerd wat het effect is van de wijziging woonplaatsbeginsel op de omvang van de totale jeugdhulpvraag en hoe regie gevoerd kan worden op de resterende eigen Lochemse jeugdbeschermingszaken en 18+ jeugdigen. Financieel wordt geduid wat de gevolgen zijn voor het budget. Uiterlijk Q-3 2019 worden conclusies aan het college voorgelegd.
	Bruto bedrag	€ 168.000
	Kans	Waarschijnlijk 60 – 80%
	Nettobedrag	€ 117.600

4	Omschrijving Risico	Omgevingswet Het betreft een fundamentele herziening van het omgevingsrecht met grote gevolgen voor de werkwijze van de overheid. Overheden werken samen onder leiding van RWS, VNG, IPO en de Unie van Waterschappen om de invoering van de wet voor te bereiden. Parallel loopt het wetgevingsproces van het Rijk. Invoering van de Omgevingswet is uitgesteld tot 2021. Afhankelijk van de uitkomsten van het wetgevingsproces en de lokale gemeentelijke keuzes is een substantiële vermindering van de legesopbrengsten voor omgevingsvergunningen mogelijk, omdat er bijvoorbeeld meer bouwwerkzaamheden vergunningsvrij zullen zijn. Dit nadeel komt voor rekening van de gemeente.
	Beheersmaatregel	Volgens de huidige inzichten kunnen gemeenten binnen de Omgevingswet zelf in hoge mate bepalen welke activiteiten vergunningsvrij worden. Daarnaast zijn serviceformules in voorbereiding om klantprocessen te stroomlijnen en zodoende de kosten te kunnen afwegen. Door het uitstel van de invoeringsdatum speelt het risico pas in 2021.
	Bruto bedrag	€ 370.000
	Kans	Onwaarschijnlijk 0 – 20%
	Nettobedrag	€ 37.000

5	Omschrijving Risico	Plus OV, deelnemende gemeenten Het is een algemeen geldend risico voor gemeenschappelijke regelingen dat het uitreden van deelnemers nadelige gevolgen heeft. Welke dit zijn en in welke mate deze zich voor kunnen doen is per regeling verschillend.
---	---------------------	---

		Vanwege de opstartproblemen bij PlusOV in combinatie met het evaluatiemoment is daar het risico van uittreding momenteel iets nadrukkelijker aanwezig. Wanneer één of meerdere gemeenten besluiten om de DVO met PlusOV niet te verlengen, nemen de kosten voor de overige gemeenten toe.
	Beheersmaatregel	Bij PlusOV is een verbetertraject geweest, dit begint zijn vruchten af te werpen.
	Bruto bedrag	€ 100.000
	Kans	Mogelijk 20 – 40%
	Nettobedrag	€ 30.000

6	Omschrijving Risico	<p>Toename kosten meldingen huiselijk geweld en kindermishandeling</p> <p>1. <u>Landelijke ontwikkelingen:</u></p> <p>De wet meldcode huiselijk geweld wordt per 2019 aangescherpt. Professionals moeten dan eerder overgaan tot melding bij vermoedens van huiselijk geweld. Veilig Thuis NOG krijgt meer bevoegdheden om signalen aan elkaar te koppelen. Landelijk wordt geschat dat dit leidt tot 10-15% meer meldingen.</p> <p>Door (landelijke) ontwikkelingen nemen in 2019 en volgende jaren naar verwachting de aantallen casussen huiselijk geweld toe. De afwikkeling daarvan leidt tot hogere uitvoeringskosten voor Veilig Thuis NOG en gemeente (capaciteit in 't Baken + extra inzet hulpverlening). We verwachten deze verhoging in 2019 beter te kunnen kwantificeren. We zullen hiervoor in eerste instantie dekking zoeken binnen de door de raad gereserveerde tijdelijke middelen voor de transformatie van huiselijk geweld (begroting 2018). Hierover volgt eind 2018 een raadsvoorstel. De minister heeft op 21 juni jl. richting 2^e kamer aangegeven toe te zullen zien dat gemeenten hun begroting voor Veilig Thuis-organisaties dusdanig op orde hebben om de taak naar behoren uit te voeren.</p> <p>2. <u>Regionale ontwikkelingen:</u></p> <p>a. Uit een benchmark (2017) bleek dat Veilig Thuis NOG relatief weinig casussen overdraagt aan lokaal. Gemeenten en Veilig Thuis hebben besloten om voor 2019 uit te gaan van een begroting op basis van bestaande middelen. Waardoor we pas in een later stadium kunnen toegroeien naar het landelijke gewenste ambitieniveau. Er is een groeimodel afgesproken waarbij uitgegaan wordt van een verwachte toename van het aantal meldingen in 4 jaar van 5% (2019) → 20% (2022).</p> <p>b. Tevens blijkt dat Veilig Thuis NOG beduidend minder geld heeft dan andere regio's voor zijn taakuitvoering. Dat brengt risico's met zich mee qua (verander)capaciteit en qua wachtlijsten.</p> <p>Verwacht wordt een stijging van € 30.000 aan extra kosten (excl. extra kosten hulpverlening).</p>
	Beheersmaatregel	Inzet van extra capaciteit, hiervoor is (onvermijdelijk) extra budget nodig. Door deskundigheidsbevordering van professionals vergroten wij hun efficiency, dit is onderdeel van ons lokale actieplan. Door er vroeger bij te zijn, hopen we hogere zorgkosten in een later stadium te voorkomen. We zetten zoveel mogelijk bewezen effectieve interventies in.
	Bruto bedrag	€ 30.000
	Kans	Zeer waarschijnlijk 80 – 100%
	Nettobedrag	€ 27.000

7	Omschrijving Risico	<p>Renterisico</p> <p>Het renteniveau voor zowel kort als langlopende geldleningen begeeft zich al jaren op een laag niveau. In de meerjarenbegrotingen is rekening gehouden met dit lage niveau. Omdat het rentepercentage onvoorspelbaar is bestaat er een renterisico voor nieuw te sluiten kort- en langlopende geldleningen. In de begroting 2019 is</p>
---	------------------------	---

		rekening gehouden met een nieuw te sluiten langlopende lening van € 5.000.000 tegen een rentepercentage van 1%.
	Beheersmaatregel	Periodiek rente ontwikkeling nauwlettend volgen voor de kort- en langlopende leningen en periodiek de liquiditeitsbehoefte berekenen.
	Bruto bedrag	€ 50.000
	Kans	Onwaarschijnlijk 0 – 20%
	Nettobedrag	€ 5.000

Totaal nettobedrag structurele risico's € 619.100
--

Toelichting incidentele risico's:

8	Omschrijving Risico	Grondexploitaties Grondexploitaties brengen risico's met zich mee. Zowel de voordelen als de nadelen komen ten gunste/laste van de algemene middelen. Als uitgangspunt wordt genomen dat de afzet van de woningbouwkavels in de uitbreidingsplannen gestaag doorgaan met enkele bouwkavels per jaar. De grondexploitatieberekeningen zijn geactualiseerd in juli 2018 met peildatum 1 januari 2018. De geraamde resultaten zijn een zo goed mogelijke inschatting op basis van de uitgangspunten. Hoe langer de looptijd van een plan, hoe lastiger deze ontwikkelingen zijn in te schatten.
	Beheers- maatregel	Daar waar nodig vindt overleg plaats met de gemeenteraad over programmawijzigingen en de financiële aspecten daarvan. De ontwikkelingen op de woningmarkt en de risico's die daaraan kleven, worden in de gaten gehouden.
	Bruto bedrag	€ 3.884.000
	Kans	Mogelijk 20 – 40%
	Nettobedrag	€ 1.165.200

9	Omschrijving Risico	Het Plein overname personeel In het liquidatieplan Het Plein is afgesproken dat Lochem verantwoordelijk is voor het overnemen van 12% van het vaste personeel. Indien dit niet lukt betaalt gemeente Lochem € 160.000 per plek. De verwachting is dat het grootste gedeelte van deze taakstelling kan worden gerealiseerd. Mogelijk is dat ongeveer 30% (3,5 fte) niet kan worden ingevuld, dit is € 560.000.
	Beheers- maatregel	Zoveel mogelijk geschikte kandidaten via Het Plein werven.
	Bruto bedrag	€ 560.000
	Kans	Waarschijnlijk 60 – 80%
	Nettobedrag	€ 392.000

10	Omschrijving Risico	Gasfabriekterrein Voor het ontwikkelen van het gasfabriekterrein is een verkoopovereenkomst gesloten met Ten Brinke voor de ontwikkeling van een Lidl. Levering vindt plaats na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan. Tijdens een inspraakronde is het plan aangepast, waardoor minder uitgeefbaar terrein over blijft. Ook de verwerving van de fietsenwinkel is bij de aanpassing betrokken. De financiële aspecten van het voorstaande zijn verwerkt in de bijgestelde grondexploitatieberekening. Mocht een totaal andere invulling van het gebied nodig zijn, dan betekent dit een afwaardering van de balanswaarde. Dit is afhankelijk van de programma/invulling van het plan.
	Beheers- maatregel	De wijziging van het bestemmingsplan wordt uitgevoerd.
	Bruto bedrag	€ 1.094.000
	Kans	Mogelijk 20 – 40%
	Nettobedrag	€ 328.200

11	Omschrijving Risico	Garanties Door de gemeente is in het kader van haar maatschappelijke taak garanties verleend aan verenigingen, stichtingen en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor een totaalbedrag van € 48,7 miljoen. De grootste component betreft het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) met € 48,3 miljoen. Hier loopt de gemeente nauwelijks risico op basis van de achtervangpositie bij het WSW. Totaalbedrag van de garanties waarover de gemeente risico loopt bedraagt € 0,5 miljoen.
	Beheers-	Het WSW heeft concept-raamafspraken gemaakt met de VNG en het ministerie van

	maatregel	BZK over onder andere de informatievoorziening aan gemeenten vanuit de corporaties en het WSW over de gemeentelijke achtervangpositie binnen het WSW. De VNG werkt samen met een werkgroep van ambtelijk specialisten uit gemeenten aan de verdere uitwerking van de afspraken. Voor de overige garanties geldt dat de gemeente afhankelijk is van de bedrijfsvoering en (financiële) resultaten van de derden aan wie de garanties zijn verstrekt. Het periodiek monitoren is hier van belang.
	Bruto bedrag	€ 452.000
	Kans	Aannemelijk 40 – 60%
	Nettobedrag	€ 226.000

12	Omschrijving Risico	<p>Etalage naar de Toekomst</p> <p>Sinds 2008 zijn we bezig met de Etalage naar de Toekomst. De projecten Beleef de Berkel en deelplan 2 zijn klaar.</p> <p>Voor deelgebied 1 (Kop van Oost) heeft de raad in juni 2017 ingestemd met de ontwikkeling van het gebied tot woonwijk met 125 woningen. Bij dit raadsbesluit is tevens ingestemd met een aanvullende gemeentelijke bijdrage van maximaal € 2,7 miljoen als tekort (dekking algemene reserve) ten einde de ontwikkeling van de Kop van Oost mogelijk te maken.</p> <p>Voor deelgebied 5 (Hanzepoort) worden op dit moment 24 woon-werkkavels ontwikkeld. De bouwkavels zijn ter ontwikkeling verkocht aan Kreunen Bouw. Het bestemmingsplan is door de raad gewijzigd vastgesteld. Het is afwachten hoe de markt reageert op deze gewijzigde vaststelling en welke gevolgen dit heeft voor de ontwikkeling. Er vindt overleg plaats tussen partijen. Dit betekent dat er enige risico op de uitvoering zit.</p>
	Beheers- maatregel	De woningbouw in Lochem trekt aan, waardoor voor wonen met lichte vorm van werken een zeer duidelijke markt is ontstaan.
	Bruto bedrag	€ 1.805.000
	Kans	Onwaarschijnlijk 0 – 20%
	Nettobedrag	€ 180.500

13	Omschrijving Risico	<p>Rondweg Lochem</p> <p>Het ontwerp inpassingsplan voor de rondweg heeft ter visie gelegen. Het inpassingsplan gaat in het najaar 2018 naar Provinciale Staten voor vaststelling. Als er geen bezwaar of beroep wordt ingesteld kan er in 2019 na het onherroepelijk worden van het inpassingsplan gestart worden met de aanbestedingsprocedure. De provincie Gelderland geeft aan dat de weg niet voor eind 2022 gereed zal zijn.</p> <p>Uitloop van de planning heeft direct gevolgen voor twee zaken:</p> <p><u>Onderhoud verharding Kwinkweerd</u> Deze nu nog gemeentelijke weg is in 2016-2017 op een dermate manier hersteld dat deze wegverharding naar verwachting tot na de winter van 2018/2019 redelijk berijdbaar zal zijn. Daarna is het einde levensduur en niet meer te repareren. Het herstel, om de weg berijdbaar te houden, zal daarna bestaan uit het vernieuwen van de deklaag en de belijning. De kosten hiervoor zijn geraamd op € 115.000.</p> <p><u>Verlengen tijdelijke verkeersregelinstallatie op de Lochemse brug</u> Omdat de Lochemsebrug volgens Rijkswaterstaat niet voldoende draagkracht heeft moet die of verstevigd worden, zwaar verkeer geweerd worden of het verkeer er per richting overheen laten. De kosten voor het nog 4 jaar in standhouden van de tijdelijke verkeersregelinstallatie (VRI) bedragen circa € 60.000. Nu deze vertraging bekend is moet worden bezien of een investering in de brug toch gerechtvaardigd is, of dat de VRI beter gekocht kan worden.</p>
	Beheers- maatregel	Uitvoeren reparatie Kwinkweerd en langer in stand houden tijdelijke VRI op de Lochemse brug.
	Bruto bedrag	€ 175.000
	Kans	Waarschijnlijk 60 – 80%

	Nettobedrag	€ 122.500
--	-------------	-----------

14	Omschrijving Risico	Afhandeling nieuwbouw gemeentehuis Er zijn gebreken aan het tripleglas en het isolatieglas met geïntegreerde lamellen. De afhandeling van de nieuwbouw is nog niet afgerond. Er is een gerechtelijke procedure gevoerd over de gebreken met het glas. De rechter heeft uitspraak gedaan en de gemeente is in het gelijk gesteld. Twee veroordeelde partijen hebben hoger beroep ingesteld tegen het vonnis. Het risico blijft bestaan dat de gemeente in de beroepsprocedure in het ongelijk wordt gesteld en zelf de kosten van herstel van de problemen met het glas moet betalen. Een bedrag van € 400.000 is bij de jaarrekening 2015 toegevoegd aan de algemene reserve om daarmee het risico van deze gerechtelijke procedure af te dekken.
	Beheers- maatregel	Het volgen van de gerechtelijke procedure. Wij laten ons bijstaan door externe deskundigen en juristen.
	Bruto bedrag	€ 400.000
	Kans	Mogelijk 20 – 40%
	Nettobedrag	€ 120.000

15	Omschrijving Risico	Participatiewet-Inkomen De wijze waarop het aantal uitkeringsgerechtigden zich ontwikkelen kent een bepaalde mate van onzekerheid, bijvoorbeeld ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal statushouders met een uitkering. Omdat het een open-einde regeling is wordt aan iedereen die daar recht op heeft een uitkering verstrekt. Daarnaast volgt het budget dat we van het rijk krijgen voor de financiering van de uitkeringen niet de ontwikkeling van het aantal uitkeringen. Deze wordt bepaald op basis van enkele objectieve criteria. Dit zou kunnen betekenen dat de vergoeding van het rijk niet voldoende is voor de financiering van alle uitkeringen.
	Beheers- maatregel	In 2017 is gewerkt aan de zogenaamde vangnetmaatregelen die het tekort over het jaar 2017 van € 860.000 moeten beperken. Het gaat dan vooral om extra maatregelen om de instroom te beperken en de uitstroom te vergroten. Deze maatregelen hebben ook een positief effect op de komende jaren. Via de landelijke vangnetregeling hebben we een aanvraag gedaan voor compensatie voor een deel van het tekort. Als deze aanvraag wordt goedgekeurd ontvangen wij € 680.000. Eind 2018 is bekend of de compensatie definitief wordt toegekend.
	Bruto bedrag	€ 680.000
	Kans	Onwaarschijnlijk 0 – 20%
	Nettobedrag	€ 68.000

16	Omschrijving Risico	Lochemsebrug Op 12 oktober 2015 heeft de gemeenteraad besloten om niet bij te dragen in de versterking van de Lochemsebrug. Inmiddels is er gesproken met het Ministerie, Rijkswaterstaat en Provincie Gelderland. Er zijn een aantal voorstellen gedaan hoe de brug tegen lagere kosten in bedrijf te houden is totdat de rondweg N346 Lochem geopend is. De Provincie gaat na welke ontwikkelingen er spelen rondom de Lochemsebrug en wil deze samenbrengen in een toekomstbeeld voor de brug. Uit dit toekomstbeeld kan de restlevensduur bepaald worden waaraan eventuele investeringen gerelateerd kunnen worden.
	Beheers- maatregel	Het Ministerie beschikt, o.b.v. haar standpunt voor de raadsvergadering van oktober 2015, nu niet meer over middelen om dekking te geven aan de helft van de versterkingskosten. Een eventuele versterking zou nu volledig ten laste moeten komen voor de gemeente Lochem. De gesprekken tussen partijen zijn constructief van aard. Het ligt momenteel niet in de verwachting dat de gemeente gesommeerd wordt de oorspronkelijke versterking te bekostigen. De opgenomen risico's gaan wel van deze mogelijkheid uit.
	Bruto bedrag	€ 460.000

Kans	Onwaarschijnlijk 0 – 20%
Nettobedrag	€ 46.000

Totaal nettobedrag incidentele risico's € 2.648.400

Berekening weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de relatie gelegd tussen de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit. De ratio weerstandsvermogen wordt als volgt weergegeven:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Men onderscheidt zowel structurele als incidentele weerstandsvermogen. Op basis van bovenstaande formule wordt het volgende structurele weerstandsvermogen bepaald.

$$10,1 = \frac{6.252.000}{619.100}$$

Op basis van bovenstaande formule wordt het volgende incidentele weerstandsvermogen bepaald.

$$5,9 = \frac{15.722.000}{2.648.400}$$

Beoordeling van het weerstandsvermogen

Om de ratio van het weerstandsvermogen van de gemeente Lochem te kunnen beoordelen wordt gebruik gemaakt van de volgende zespunt-schaal:

Beoordelingstabel weerstandsvermogen		
Schaal	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Bron: De beoordelingstabel weerstandsvermogen is opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit van Twente en wordt landelijk door meerdere gemeenten en andere overheidsorganisatie gebruikt voor het beoordelen van het weerstandsvermogen.

Als er precies genoeg weerstandsvermogen is om de risico's af te dekken dan is de ratio 1, het weerstandsvermogen is dan voldoende. Als de ratio onder de 2 komt wordt in overleg met de raad bepaald welke passende maatregelen er getroffen moeten worden. Met een ratio van ruim 5 is het incidentele weerstandsvermogen uitstekend en kunnen eventuele toekomstige tegenvallers goed worden opgevangen. Omdat het saldo van de algemene reserve het totaal van de risico-omvang ruim te boven gaat is er sprake van een vrij besteedbaar deel. Onderstaand overzicht geeft het verloop van de omvang van de algemene reserve, zodat deze in relatie kan worden gezien met het benodigde weerstandsvermogen.

Verloop van de omvang van de algemene reserve:

Bedragen in €

Overzicht verloop algemene reserve 2013-2022		
Stand 31-12-2012	<u>4.234.000</u>	werkelijk
toevoeging	5.390.000	
onttrekking	<u>-4.706.000</u>	
Stand 31-12-2013	<u>4.917.000</u>	werkelijk
toevoeging	15.789.000	
onttrekking	<u>-2.676.000</u>	
Stand 31-12-2014	<u>18.031.000</u>	werkelijk
toevoeging	2.494.000	
onttrekking	<u>-2.444.000</u>	
Stand 31-12-2015	<u>18.080.000</u>	werkelijk
toevoeging	1.565.000	
onttrekking	<u>-2.292.000</u>	
Stand 31-12-2016	<u>17.353.000</u>	werkelijk
toevoeging	1.695.000	
onttrekking	<u>-5.078.000</u>	
Stand 31-12-2017	<u>13.970.000</u>	werkelijk
toevoeging	9.133.000	
onttrekking	<u>-5.136.500</u>	
Stand 31-12-2018	<u>17.966.500</u>	raming
toevoeging	727.000	
onttrekking	<u>-2.069.000</u>	
Stand 31-12-2019	<u>16.624.500</u>	raming
toevoeging	569.000	
onttrekking	<u>-1.482.500</u>	
Stand 31-12-2020	<u>15.711.000</u>	raming
toevoeging	417.000	
onttrekking	<u>-435.000</u>	
Stand 31-12-2021	<u>15.693.000</u>	raming
toevoeging	254.000	
onttrekking	<u>-225.000</u>	
Stand 31-12-2022	15.722.000	raming

Inclusief bestuursrapportage 2018 en begroting 2019

Financiële kengetallen

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn gemeenten verplicht een aantal financiële kengetallen op te nemen. De kengetallen zijn met name bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken. Doordat alle gemeenten de kengetallen op dezelfde wijze berekenen en over meerdere jaren, zijn de gemeenten onderling vergelijkbaar.

Kengetallen:	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Norm	Meerjarenbegroting		
					2020	2021	2022
netto schuldquote	32%	44%	44%	A	45%	36%	36%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	28%	39%	39%	A	40%	32%	32%
solvabiliteitsratio	46%	40%	42%	B	41%	43%	41%
structurele exploitatieruimte	1%	-1%	2%	-	3%	4%	5%
grondexploitatie	15%	4%	11%	A	7%	4%	3%
belastingcapaciteit	100%	105%	107%	C	*	*	*

* De meerjarenraming (2020 -2022) belastingcapaciteit is niet aan te geven omdat deze afgezet wordt tegen het nog niet bekende landelijk gemiddelde.

De berekening van de financiële kengetallen is exclusief de verwerking van de Bestuursrapportage 2018 en de besluiten Begroting 2019.

Beoordeling en toelichting kengetallen:

De verschillende, afzonderlijke financiële kengetallen zoals hierboven gepresenteerd zeggen nog weinig over hoe de financiële positie van de gemeente moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). De daling in 2021 van de schuldquote komt met name door een lagere schuldpositie, een incidentele bate voor het afsluiten van de grondexploitaties Aalsvoort-West en Van Disselweg van € 2,9 miljoen en de stijging van de algemene uitkering.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteit daalt door met name de geraamde onttrekkingen aan de reserves.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten. De sterke daling van dit kengetal komt met name doordat we de komende jaren veel grondverkoop verwachten en weinig nieuwe grondaankopen.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Het tarief voor rioolheffing en afvalstoffenheffing is bij ons 100% kostendekkend. Er is nog wel ruimte om het OZB tarief te verhogen (onbenutte belastingcapaciteit).

Normering

Om goed invulling te geven aan de waarde van deze financiële kengetallen is een normenkader van belang. De gemeente Lochem sluit aan bij de signaleringswaarden van de provincie Gelderland.

Signaleringswaarden kengetallen provincie Gelderland

Kengetallen:	Provincie Gelderland 7-10-2015 Signaleringswaarden stresstest 100.000+ gemeenten		
	Categorie A minst risicovol	Categorie B	Categorie C meest risicovol
netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
structurele exploitatieruimte	Begr én MJR > 0%	Begr of MJR > 0%	Begr én MJR < 0%
grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%